

GAZETA TRANSILVANIEI

SIBIU
Biblioteca Universitatii
991

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” TE 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GH. BARÎȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA
B-dul REGELIE ND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei... Autorități și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 62 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942 Miercuri 18 August 1943 Anul 106

Schimb de firme

de I. Bozdog

Zilele acestea s'au schimbat două firme în strada Regele Mihai. O cârnățarie și-a adunat cântarele, — poate din lipsa de materii prime, ori poate pentru bucuria clienților care se vor mulțumi să consume de acum pâine albă, care, revenind, parcă e un vestitor de timpuri mai bune. Locul teighelei zincate și a vitrinelor din care zâmbeau tot mai trist, mai desfigurată, mai rari și mai anemice speciile de cârnați și diferitele preparate trandafirii, i-au ocupat scaune cu arcuri ce rotește în urghiu întreg în fața oglinzilor mari ca să te arate „bine”, sau imobilizează pe îndelung răbdătoarele mucenice care, cu coiful miraculos și fierbinte, așteaptă ceasuri lungi ca să iasă apoi scăpate pentru câteva săptămâni de grija zilnică a aranjării părului.

Cei mai în vârstă regretăm poate dispariția cârnățariei, iar cei mai tineri aplaudă că li se scurtează clipele de așteptare prin deschiderea noului atelier de înfrumusețare.

Erau și până mai ieri 128 patroni de frizerie în urbea noastră și rămân și de-aioi înainte tot atâția, numai că d-l I. Vincze, prin noul stabiliment reușește să rotunjească întreprinderea d-lui Bitai cu al treilea atelier de frizerie pe piața Brașovului. Atelierul acesta ia locul mezlăriei Höhr, așa că din punct de vedere al romanizării bucuria noastră poate rămânea staționară.

Gândindu-mă la schimbătoarea soartă a omului și a întreprinderilor sale, m'a pus păcatul să fiu curios de a ști cum suntem reprezentați ca neam în breasla frizeriei.

În Brașovul românesc sunt 125 patroni frizeri de alt neam și abia 3 (trei) Români, cu patru ateliere: unul vechiu în str. Regele Mihai, altul în Piața Prundului și Cooperativa „Mercur” cu o filială a ei.

Mă întreb și eu, așa ca prostul, cum se poate să lăsăm și această meserie în mâinile altora?

Să nu uităm că lucrători și lucrătoare frizeri, manicuriști etc., români, avem binișor ca număr, ba chiar în atelierelor străine sunt atrași și plătiți mai bine, nu de dragul lor, ci pentru clienții care s'au obișnuit „cu mâna lor”. Așa a fost cazul anul trecut, când patronul român fiind plecat pe front i s'au ademenit toți muncitorii din atelier.

Pe alte meleaguri nu este firmă și muncitor român nici de leac! S'au vindecat toți de boala lucrului acum vreo trei ani și au pornit în voiajuri de plăcere.

Să nu se uite apoi că romanizările se fac și nu se decretează? Ca exemplu aș cita niște stări din alte părți, unde Statul prevede cu capitalul cerut pe un începător și cu toate sculele necesare pe cafele vrednice, înzestrându-i prin împrumuturi meșteșugărești de lungă durată, amortizabile în 20-30 ani și cu un procent infim de 2%.

Există și la noi o astfel de inițiativă, dar se pare că împrumuturile

Comemorarea Unirii

de V. Branisce

Institutul de Istorie Națională „Regele Ferdinand I” din Cluj-Sibiu a proiectat publicarea unui album, cu numele delegaților oficiali care au votat la 1 Decembrie 1918, în sala istorică din Alba-Iulia, unirea cea mare. În chipul acesta înțelege institutul să comemoreze scurgerea unui sfert de secol de la istoricul act al unirii.

Inițiativă binevenită în aceste clipe ale trăirii noastre sbrucumate. Numai restabilind în mod amănunțit contribuția tuturor la acest act epocal, se va transmite posterității frământarea de care a fost cuprins poporul român din Transilvania în toamna anului 1918.

Situația politică era încordată ca un arc prea întins. O simplă apăsare era suficientă pentru ca să deslănțue toate vrerile noastre sugrumate.

Noi, cei care am trăit această năruire a monarhiei austro-ungare, nu vom putea uita niciodată repeziciunea cu care s'au succedat evenimentele. A fost un dans macabru, o sarabandă de prăbușiri.

Fiecare zi din toamna anului 1918 aducea surprize, fiecare zi, dela 1 Octombrie până la 1 Decembrie, s'a înscris în istorie.

Guvernanții își pierduseră capul. Ei, oștirea și cei ce trăiau pe spinarea altora. Numai poporul român a știut să-și îndrepteze pașii calmi și siguri spre ținta năzuințelor sale. Rămâne o pagină de onoare pentru Românii din Transilvania felul conștient cum au știut să intre în istorie pe poarta cea mare, pe poarta de onoare. La sfârșitul unui regim odios, după asupriri, nedreptăți și prigoane, când șeful guvernului, contele

Tisza, căzuse răpus de proprii partizani, poporul român și conducătorii săi n'au fost târșiți de evenimente, ci le-au stăpânit și le-au dirijat. Stăpâni pe situație, (Doamne, ce zile frumoase am trăit în revoluție!) fără vărsări de sânge, fără dezordine s'a făcut preluarea regimului din mâinile slabe ale celor ce nu mai puteau stăpâni nimic. Actul dela Alba-Iulia a fost încoronarea acestor năzuințe transilvane.

Aliații luptau în Balcani. Armata română abia se întorcea în capitală după doi ani de dureroasă pribegie. Conferența păcii era încă, hât, departe.

În aceste împrejurări a avut loc retrerea noastră cea sfântă și mare. Ea nu s'a făcut sub teroarea sabiel, nici prin târguțel la masa verde. Ea a răsărit spontan, ca o floare de primăvară.

Românii din Transilvania, îndată ce s'au prăbușit obezile multisekulare, au devenit stăpânii adevărați ai acestei provincii. Niciun glas de protest nu s'a auzit atunci. Era atât de evidentă dreptatea noastră încât și vechii asupritori și-au plecat capetele în fața realității și a dreptății. Stau mărturie declarațiile lor dela Alba-Iulia.

Ce drum lung și anevolos am străbătut dela faimoasa „Unio trium nationum”, din 1437 și până la actul unirii din 1918!

Dar suntem mândri. Am avut conducători mari și luminați și un popor înțeleghător.

Iată 1 Decembrie 1918

se fac cu mari greutate, cu multe formalități, iar întrebuintarea plasamentului nu se controlează de nimeni.

E dureros ceea ce trebuie să vedem sub ochii noștri, ca și în alte bresle, despre care am mai scris în această gazetă.

Nu-l invidiez pe noul patron, dar mi-e rușine de bunătatea românească. Simt că-mi ard obraji de palmele tot mai dese și tot mai îndrăznețe.

Și oare acest domn Vincze nu e identic cu cel condamnat nu de mult la 8 luni lagăr pentru complicitate în acțiune comunistă?

Oare nu din aceste ateliere cu patroni străini și credințe de acest fel, se răspândesc știrile alarmante care cuprind adeseori publicul ca niște friguri?

Cine știe ceva în această privință este rugat să mă liniștească.

Camuflajul și camuflajii

de Ion Colan

Ni-i capul plin de mulțimea instrucțiunilor ce se dau în privința camuflajului. Prin afișe, prin broșuri, prin publicațiuni în ziare, placate colorate, difuzări la radio și conferințe chiar, cetățeanul e pus în situația de a-și apăra pielea în cele mai bune condițiuni. Grija Statului pentru colectivitatea națională merge atât de departe, încât cine nu înțelege să-și apere viața, este drastic pedepsit.

Toate aceste măsuri sunt cât se poate de bune și drept este ca, după atâta dădăceală, cine tot nu pricepe că trebuie să se camufleze, să-și ia pedeapsa.

Decât:

Ce se întâmplă cu cei care în tot timpul acestui războiu au interpretat dispozițiunile de camuflare în sensul unei totale camuflări, evadând din lumea obligațiilor cetățenești?

Că, în timpul celor doi ani, ne-a fost dat tuturoara să vedem o seamă de feciori-nădrăgari, mai tineri sau tocmai potriviți să ducă „propriu-zisă” mitralierii în spate, camuflați atât de ingenios, încât nu Nistrul, dar nici măcar garnizoana de reședință n'au văzut-o. De doi ani își tivesc ceafa cu alte cute slănoase, de doi ani transpiră în goana după camuflaj; unii, bine plasați, au făcut și ceva banișori și, dac'o vrea Dumnezeu, la sfârșitul războiului o să-i vedem și cu câte-o mașinuță la scară, membri în laptoase consilii de administrație.

Nu ne-ar surprinde să-i identificăm chiar printre conferențiarii ce ne vor vorbi despre războiul nostru sfânt.

Fără gânduri asasină, dar parcă tot am da puțin cu insecticidul „Flit” printre acești camuflați.

Problemele filmului european

Ravagiile filmului sonor și efectele concurenței americane — Revirimentul din 1933

de Ion Gherghel

IV.

Franța și Germania, ca și alte țări de altfel, nu erau de loc dispuse să-și compromită producția proprie, scăpând inițiativa din mâni. Se luară măsuri drastice de apărare.

Industria americană cheltuia sume enorme cu metoda versiunilor multiple, practică în New-York și Paris. Erau cazuri când un film era turnat de către Americani în douăzeci de limbi, dacă nu chiar în mai multe, cu scopul de a invada în acest fel toate piețele europene.

Producătorii europeni, neputând să lupte împotriva acestui procedeu, în primul rând din lipsă de fonduri suficiente, își concentră puterile în cola-

borări restrânse franco-germane, franco-italiene, sau italiano-germane. Și ceea ce era să piardă din punct de vedere cantitativ, ar fi putut câștiga prin calitate, dacă nu s'ar fi ivit formidabila criză economică, care a avut o mare înrăurire și asupra frecvenței cinematografelelor, reducându-se considerabil numărul spectatorilor. Pentru ca să-și mențină veniturile provenite din încasări, exploatareii sălilor de cinematograf au început să ceară industriașilor filme tot mai ușoare și mai indecente, adică mai pe placul marelui public, totdeauna dornic să i se gâdile instinctele primare.

În astfel de împrejurări — având să lupte pe de o parte cu concurența

INSTANTANEE

Urme de eroi

In zilele acestea, într-o după amiază, am trecut prin cimitirul bisericii noastre, cu scopul de-a uda cele câteva flori de pe-un mormânt ce-mi aparține, un mormânt în care, poate, voi odihni și eu odată. Zic „poate” deoarece — cum glăsuiau bătrânii: nu știi unde-ți este pământul crepat. Așteptând la cișmea să se umple vasul, mi-am aruncat ochii asupra cimitirului în care dorm eroii noștri. Adică, întâi asupra troitei ce străjuiește locul, apoi asupra mormintelor dimprejurul ei. Era încă fierbinte ziua ce se înclina acum spre apus, dogorea puternic soarele țărâna în care mureau de sete câteva flori sădite acolo în preajma unei zile de praznic. Da, sădite în ajunul Înălțării Domnului. De-atunci nu știu, parcă n'au mai avut aceste flori parte de apă, afară de roua dimineții și ploile care au căzut rar. Mă uitam la ele cum se sufocă în arșiță, strânse, sugrumate de buruienile agățătoare, care le copleșiseră cu totul. Petunii roșii ca focul priveau la mine rugătoare, câte-o garoafă, pe ici pe colo, se căznea să iasă din bălării, implorându-mi parcă mila. Crinii galbeni se uscaseră cu frunză cu tot. Numai cotoarele mai dănuiau, subțiri, îndreptate spre cerul albastru. O jale grea m'a cuprins. Vasul se umpluse acum. Am dat florilor înse-toșate să bea și am băut. Sorbea pământul stropii binecuvântați și ochșorii înviorați de floare se așteptau spre mine cu recunoștință. Am umplut iar vasul. De pe fiecare mormânt auzeam parcă țipându-mi în urechi aceeași rugămintă: și mie, și mie.

Cădeam de oboseală. Mă uitam la cerul curat ca lacrima. Aș fi vrut să-l văd împânzit de nori, să-l văd descăr-cându-și asupra acestui loc potopul.

Plecând spre casă mă întrebam: pentru ce au sădit oamenii aceste flori aci? Pentru o singură zi? Pentru ziua eroilor? Va să zică aceia dintre noi care au avut parte să moară acasă, în patul lor, au două zile în an de pomenire: joi înainte de Sfintele Paști și sâmbăta Rusaliilor. Iar acei care au fost striviți de tancuri, ciuruți de gloanțe sau înțepenți de ger, au numai o singură zi. În ziua aceasta rostim discursuri frumoase ca să ne felicităm între olaltă, aprindem făclii și sădăm flori, pe care din ziua următoare deja le uităm. Dacă nu avem înțelegere pentru o floare ar trebui să avem barem pentru acei ce dorm astăzi sub aceste flori ultate. Lor le datorăm totul. Urmele lor, cimitirul, ar trebui să fie mai bine întreținut decât orice parc. Să fie un loc de pelerinaj pentru noi, nu odată în an, ci totdeauna.

De prezent mormintele eroilor sunt date în îngrijirea câtorva parohiene ale bisericii care și-au luat această obligație din pietate. Dat fiind însă că viața pretinde astăzi dela om mai multă trudă

neloială americană, pe de altă parte fiind hărțuită de poftele nesăpțoase ale exploataților — producția de filme din Europa părea că-și trăiește ultimele zile.

Iureșul în producția de filme sonore, între anii 1929—1931, îi zăpăcise pe producători, tehnicieni și actori deopotrivă. Iată ce ne mărturisește Guido Bagier, un bun cunoscător al acestor probleme: „Imi aduc aminte cât am fost de surprins când aflai că de-acum înainte nu se vor mai turna decât filme sonore. Ne propusesem să nu admitem să se producă decât vreo 6—8 filme sonore, anual, examinându-le atent din punct de vedere tehnic și artistic. Scopul nostru era să lăsăm timp dezvoltării noului stil, eliminând greșelile din perioada filmului mut dela sfârșitul războiului. În opoziție cu procedura lipsită de gust estetic practică de producători de duzină, noi am înțeles să nu cedăm patentul sonor decât după examinarea prealabilă a textului. Însă industriașii inventivi au smuls dela Mi-

nisterul Economiei o ordonanță, în sensul căreia eram obligați să punem la dispoziția tuturor, care vor face dovada posesiunii de capital suficient, sistemul nostru sonor, fiindcă nu ar fi admisibil să ne facem din patentul nostru un monopol. Și astfel am fost nevoiți să fim martorii degradării acestei docile invenții prin crearea celor mai josnice acțiuni, prin alegerea celor mai nedemne subiecte și debitarea ineptiilor celor mai desguștătoare. Câteva excepții nu puteau decât să ne întărească convingerea că acest fel de producție nu poate să ducă decât la prăbușirea totală a filmului german”.

A venit însă anul 1933 cu transformările sale radicale. Ceea ce s'a realizat în Germania între 1933 și 1938, și în privința producției și exploatarei filmului, este extraordinar și poate să servească de model altor popoare din Europa. Măsurile luate de național-socialiști avură darul să dea filmului german un avânt economic, tehnic și artistic, care îi asigură o desăvârșită

Olimpiu Boitoș:

Poezia lui Andrei Mureșianu

Considerațiuni preliminare. Extras din „Gazeta Transilvaniei” 1943

de Aurel Marin

Cititorii acestei gazete au avut ocazia să urmărească, în mai multe numere, studiul d-lui Olimpiu Boitoș, despre poezia bardului redeșteptării naționale, Andrei Mureșianu.

Încă odată ni se amintește, acum, despre Ardealul care, ca și pe acea vreme, trebuie să tresară la îndemnul chemării din vara lui 1848.

Dar, subliniază autorul, despre poetul ardelean nu se ocupă numai oamenii ceasului greu de față. Incep să apară studii, menite să arate figura celui uitat într-o vreme.

La vremea lui, Andrei Mureșianu a fost foarte mult citit și apreciat. Ba mai mult decât atât. El a influențat generații de-a rândul de scriitori și ar fi nespuse de interesant să urmărească cineva ecourile din poezia lui.

Referindu-se la forma poeziilor lui Andrei Mureșianu, d-l O. Boitoș se oprește, în primul rând, la defectele de formă și la latinismele acestuia.

Ca unul care am urmărit poeziile din volum cu versiunea lor primă din Foaia pentru minte, inimă și literatură, am putut verifica observația de aci: „Din punct de vedere artistic însă, înțâia formă a poeziilor lui Andrei Mureșianu, din revistă, este superioară celeilalte”.

Ni se demonstrează, de asemenea, cum strică poeziei neologismele.

Totuși trebuie remarcat din capul locului că, în comparație cu contemporanii săi, Andrei Mureșianu mânia o limbă mlădioasă, cu expresii de multe ori din cele mai fericite.

Multe neologisme au căzut în desuetudine, dar ele nu sunt neologismele lui Andrei Mureșianu, ci ale acelei vremi. El le-a însușit, și pe cele bune, și pe cele rele.

D-l O. Boitoș afirmă: „Îi lipsește deci lui Andrei Mureșianu grija pentru forma frumoasă, pentru realizarea căreia este hotărât sîmțul artistic înăscut și educat...”

Un asemenea simț artistic mai pronunțat l-ar fi împiedecat pe Mureșianu să introducă în versurile sale atâtea forme de „umplutură”, pentru a salva în aparență corectitudinea versificației sau să ciuntească cuvintele în loc nepotrivit; l-ar fi împiedecat să încredin-

și alergare, încât obligații de felul acesta ajuns să fie uneori amănate, dacă nu uitate de tot, e necesar să-și ia asupra cineva sarcina aceasta: îngrijirea cimitirului. Eroii sunt al neamului întreg, deci orașul e chemat în primul rând să cîntească urmele lor, ori în ce parte s'ar găsi. Nu pentru ochii lumii, nu pentru noi s'o facem, ci pentru ei.

Ecat. Pitiș

Cronica literară

teze tiparului anumite poezii în înfățișarea imperfectă pe care le-o cunoaștem”.

De fapt, nu este vorba de forme de „umplutură”, ci de forme uzitate în acea vreme. Acestor forme, eliminate mai târziu, Andrei Mureșianu le-a dat doar circulație, o circulație, cum se vede, redusă.

Mai departe, vorbind de culegerea de versuri originale intitulată „Poezii ocazionale”, poate era bine să se accentueze că termenul ocazional nu este în accepțiunea de azi.

Ocazionale erau poeziile scrise la ocazii vrednice de memorat.

Trecând, apoi, peste poeziile de dragoste, d-l O. Boitoș se oprește în deosebi asupra temelor morale care „exprimă o trăsătură fundamentală a sufletului poetului”.

Sunt, de bună seamă, versuri demne de remarcat; ceea ce d-l O. Boitoș și face, arătând astfel că Andrei Mureșianu nu este, propriu zis, numai poetul unei singure poezii.

Diversitatea motivelor poeziei lui Andrei Mureșianu iese în evidență. Poate se insistă prea puțin asupra influenței poeziei populare în opera lui Andrei Mureșianu. Ea este însă mai puternică decât s'ar părea din cele câteva poezii în care a adoptat și forma poporană.

În sfârșit, cântarea libertății de către poet este impresionantă.

Că Andrei Mureșianu a fost și un biciuitor al moravurilor ca și un educator al generațiilor ce l-au urmat, nu mai încapă nicio îndoială.

Vorbind de „Un răsunet”, comentatorul nu precupește nicio laudă și pe bună dreptate. Dacă una sau alta din forme a rămas învechită, ea se susține totuși printr-o putere de expresivitate cu totul remarcabilă.

Peste poeziile cu adevărat ocazionale, adică ocazionale în sensul de azi, se trece în fugă, ca și peste anecdotele și parabolele versificate.

În concluziile sale, d-l O. Boitoș deosebește din nou înclinația morală și moralizatoare a lui Andrei Mureșianu.

Deși nu suntem de părerea d-sale că A. Mureșianu poate fi pus alături de Gr. Alexandrescu, existând diferențe prea mari ca atitudine poate tocmai din cauza expresiei, poetul ardelean este, de sigur, „cel mai de seamă din înțâia jumătate a veacului XIX, în Ardeal”.

El reprezintă efortul acestei țări de a produce o poezie de calitate, într-o vreme când Principatele Române de dincolo de Carpați atingeau cele dintâi culmi ale artei literare”.

PREDICI ÎN PUSTIU

Disproporții

Numai cine ține cont de cele trei elemente ale constituției ființei omenești: fizic, intelect și moral, poate fi pe calea bună a unei bune și solide educațiuni. Noi, în limbajul nostru vechiu, zicem corp și suflet, dar dacă vrem să fim mai științifici, mai exacti, să disecăm mai adânc adevărul cuprins în aceste trei cuvinte.

O armonie desăvârșită a ființei omenești nu se poate obține decât dacă există un paralelism între aceste trei componente.

Cine își neglijează fizicul, rămâne bolnăvicios toată viața lui, scurtă și amară; cine nu are preocupățiunile mai înalte intelectuale, rămâne în urmă cu cultura, din care poate trage și minunate rezultate practice; cine neglijează moralul, cu alte cuvinte cine nu caută să-și sapa adânc în sufletul său adevărurile lui Isus și să se conducă de ele pe cât omeneste este posibil, dă în gropi, din nenorocire în nenorocire și când se apropie sfârșitul vieții, se sbuciumă trupește și sufletește. Ați observat vreodată cu atenție ultimele clipe ale celui ce a trăit alături de Isus în viață și a celui lipsit de credință? Câtă senină liniște la unul, cât chin, nerăbdare, durere, grimazuri, conștiință grea, senzația de inutilitatea vieții la altul?

Nu e bine cum facem cei mai mulți, să dăm într-o vacanță de vară prea mult fizicului și apoi nu mai știm tot anul nici ce înseamnă mișcarea în liber, nici desintoxicarea de alcool și nicotină, nici geamul deschis, nici dușul rece și poate niciun fel de sport. Fizicul, intelectul și moralul trebuie zilnic să-și aibă proporția lor. Noi suntem dușmani ai sistemului existent școlar cu vacanțe mult prea lungi de vară, de multe ori câte 3—4 luni, când se dă prea mult fizicului și aproape nimic intelectului și moralului.

Eu sunt sigur că va veni vremea când omenirea se va convinge de marea greșală ce o face, căci mai bine 12 concedii de câte o săptămână, intercalate la distanțe proporționale, decât unul singur de 3 luni.

Acuma înțelegem de ce găsim la fără ființele omenești cele mai bine echilibrate, cele mai armonioase, căci aci nu se dezvoltă nicio componentă în dauna celeilalte, este o veșnică proporție senină între fizic, moral și intelect. Nu dai la țară de tipuri care inundă orașele mari: fizic subred și amoral, care au dezvoltat până la paroxim un intelect bolnăvicios.

În concluzie: dacă iubești armonia personalității tale, așa să-ți faci programul tău de fiecare zi, ca fizicul, intelectul și moralul să-și aibă fiecare partea lui proporțională.

Dr. M. Suciu-Sibianu

independență. În această ordine de idei este concludent substanțialul articol al d-lui Nichifor Crainic publicat în Gândirea (Vezi nr. 5 din Mai 1943). Se documentează în acest articol „cum un regim autoritar își pune problema ridicării maselor mult mai hotărât decât regimurile democratice” și cum rezolvirea acestei probleme depinde „în mare parte de putința de a face producțiile geniului cât mai accesibile mulțimii.” Recunoaște și d-l prof. Nichifor Crainic că cinematograful nu este mijlocul cel mai nimerit pentru ajungerea acestui scop, dar e, în schimb, printre multele mijloace, „cel mai la îndemână” și astfel cinematograful „îndeplinește... o operă de popularizare și de propagandă în sensul larg al cuvântului. Dacă el apleacă vârfurile creațiilor umane până la nivelul de gust și de înțelegere al marel mulțimi, nu e mai puțin adevărat că poate stârni în spiritul ei și năzuința urcușului spre vârfuri”.

Impulsul dat de Germania industriei de filme de pe întregul nostru continent a fost, fără doar și poate, hotărât. Bazele spirituale, tehnice și economice ale cinematografilor europene au fost complet schimbate. Se impun nou cimentări radicale. În evoluția artei cinematografice, ce tinde tot mai mult să se încadreze în rândul celorlalte arte, anul 1933 marchează — ca și anul nașterii „imaginilor mobile” (1895), ca și anul transformării filmului mut în film sonor (1928), — o piatră de hotar. Curente politice, culturale, economice și estetice se unesc și se cristalizează în vederea asigurării viabilității filmului european.

Numai Asociațiunea transilvană „Astra” ne ajută se gândește cineva la asta.

CALEIDOSCOPI

de Lucian Valea

Literatura de război...

A fost obiectul unor insistente cronici în coloanele publicistice noastre. Uneori juste, alteori părtinitoare, cronicile s'au mulțumit să constate lipsa unui mare roman al războiului sau au decretat de realizate simple platitudini. Nu ne-am entuziasmat în fața unui reportaj de război, oricât de izbutit a fost, dar nici n'am subliniat meritele celor ce s'au trudit să ne zugrăvească apocalipticele momente din răsărit. Suntem de părere că marele roman al războiului actual nu s'a scris încă. Timpul numai va dospa și va limpezi sevele din care se va hrăni epopeea anilor ce-i străbatem.

Avem totuși câteva cărți ale războiului, cărți ce nu s'ar fi putut scrie altfel, cărți în care se sbuciumă tot sufletul contemporan — plin de ardere și neastâmpăr. Despre una va fi vorba, târziu, dar niciodată prea târziu: *Soldat 1941* de T. M. Welther. S'au spus multe despre carte și tot așa de multe și despre autor. Condeie mai autorizate și-au etalat părerile dar, să ni se ierte lipsa de modestie, puțini au sesizat în paginile acestei cărți suflul de umanitate, învolburarea omului contopit cu mediul și figura de zeu, de supraom a soldatului. *Soldat 1941* este cartea destinului, cartea biruințelor și înfrângerilor deopotrivă. Plutește deasupra oamenilor inevitabilul, ei totuși înving. Sunt biruințe care numai în ființă își arată adevărata lor față. Exteriorizate își pierd contururile, se diformează. Cartea lui T. M. Welther este asemeni unei pelicule de cinema ce se desfășoară pe un ecran. Porneste de la suflet, de la omenie, de la înțelegere, de la bucuriile mici ale vieții pentru a rămâne tot în om. Războiul este pretutindeni mare, încrâncenat; îl simți dar nu știi de unde să-l iei. Plutește nelămurit, se amestecă laolaltă cu bucuriile, râde, scrâșnește, plânge, dar îți scapă la fel hidragirului. Și după ce-ai sfârșit cartea te luminezi dintr'odată: autorul n'a avut nevoie de patetice scene de bătălie, de răsturnări colosale de tancuri sau huruituri groaznice de avioane ca să ne spună ce-i războiul. Lângă tăcâitul unei mitraliere, lângă moartea unui camarad, T. M. Welther a descoperit omul. Și în funcție de acest om a cunoscut războiul. Lângă bucuriile lui a îngenunchiat și l-a ascultat; nu s'a sfiit să joace pe genunchi un câine, cu cinci minute înainte de a începe lupta și nici să se îndoiască în fața cerului și-a Dumnezeirii, acolo în vârtoarea iureșului. *Soldat 1941* nu e un roman, nu e un reportaj și nici nu poate fi catalogată la genuri literare. E pur și simplu o carte bună, o carte bine scrisă, cu febră și talent. Aici scriitorul n'a fost decât o umilă slugă a omului. Necredincioasă, fiindcă avea prea mult talent. Scrâșnetul a fost astfel uneori împiedecat. A rămas totuși destinul plin de incertitudini, de bucurii, de lumină. T. M. Welther e un mare copil care s'a apucat de scris. Și nu scrie ca să placă,

Din lumea largă

Intelligența palanjenului

Plasa păianjenilor este pe drept considerată o minune tehnică; din arhitectonica ei se pot trage, ușor concluzii false asupra inteligenței animalului. Cercetări amănunțite au dat rezultate foarte interesante. Dacă o muscă se prinde în plasa păianjenului, sguindu-o, acesta se repede imediat asupra pradei; dacă însă musca se rătăcește în ascunzișul păianjenului, nu pe plasă, ea nu este tratată ca pradă, ci privită ca „indezirabilă” și gonită. Dacă se pune în vibrație un diapazon în fața plasei, păianjenul îl consideră ca pradă; el reacționează deci numai la anumite excitații exterioare, fără cugetare. Foarte puțin inteligent se comportă păianjenul și față de dușman, de pildă față de viespe. Se apără numai, lăsându-se să cadă pe un fir tors repede, și revine în ascunziș după trecerea pericolului. La fel reacționează dacă se imită zumzetul viespei; dacă se atinge însă imediat plasa, vine îndărăt să prindă presupusa pradă. Păianjenul lucrează deci ca un ceasornic de precizie.

Câte globule roșii are omul

Anatomistul german Boehmer a întreprins cercetări care au dat rezultate noi în privința globulelor roșii ale omului. În aproape toate manualele de medicină scrie că numărul globulelor roșii este la bărbat de circa 5 milioane într'un milimetru cub de sânge, iar la femele de 4,5 milioane. Boehmer însă a constatat că femele în genere au 4,87 milioane, iar bărbații 5,2 milioane globule roșii la milimetru cub de sânge. Jumătate dintre bărbații al căror sânge a fost analizat de Boehmer au fost studenți ai Academiei Medicale Militare care fac deosebit de mult sport. Aceștia aveau 5,2 milioane globule roșii la mm. cub de sânge, iar cei care fac mai puțin sport numai 5,07 milioane. Printre studenți, cele care fac foarte mult sport în aer liber, aveau 5,02 milioane de globule roșii. Astfel Boehmer a ajuns la concluzia că nu există deosebiri congenitale în numărul globulelor roșii la bărbați și la femele. Deosebirile observate până în prezent sunt cauzate de activitatea fizică mai intensă a bărbatului.

Primăria Municipiului Brașov.

Nr. 15743/943

Serviciul Financiar

Publicație

Se aduce la cunoștință stabilimentelor de băi, precum și la toți acei ce închiriază camere mobilate, simple sau pensive, ori cu serviciul de baie la domiciliu, de pe raza acestui Municipiu, că în conformitate cu art. II din decizia Nr. 125 a Comisarului General a Preșterilor publicată în M. O. Nr. 167 din 20 Iulie 1943, sunt obligați ca în termen de 5 zile de la publicarea prezentei să depună la primărie, Oficiul Economic, camera Nr. 29, declarații în dublu exemplar, în care vor arăta prețurile încasate în vara anului trecut, ca și acele propuse pentru anul în curs, calculate cu un spor de maximum 30%, față de anul trecut.

Aceste declarații vor fi verificate și vizate de organele Primăriei și restituite în termen de 5 zile de la depunerea lor. Aceste declarații, vizate de Primărie, vor fi afișate la loc vizibil în interiorul locuințelor sau stabilimentelor.

Acel care depășește sau încearcă să depășească prețurile și tarifele vizate de Primărie, precum și cel care fac declarații inexacte cu privire la prețurile și tarifele din anul trecut, se sancționează în conformitate cu dispozițiunile Legii 282, publicată în M. O. Nr. 100 din 1 Mai 1943.

Brașov, la 13 August 1943.

Primar,
Dr. N.G.V. GologanSecretar General,
Dr. V. Voicu

Eroii noștri

Mai sunt încă Cercuri culturale care nu ne-au trimis fotografiile eroilor căzuți pe frontul din răsărit.

Nu s'ar putea să fim scutiți de aceste aduceri aminte?

dar scrie fiindcă arde în el un mare foc. *Soldat 1941* s'a copt la primele flăcări. Noi n'așteptăm cărți dela T. M. Welther. Tot așa de normal ar fi ca să nu mai scrie nimic. E obligat totuși să creadă în steaua lui și să nu-și bată joc de ea. Fiindcă cea mai bună carte de război a scris-o el. Nu e puțin lucru acesta.

Primăria Comunei Poiana Mărului
Județul Brașov

No. 1448/1943

Publicație

Primăria comunei Poiana Mărului, jud. Brașov dă în antrepriză prin licitație publică în ziua de 28 August 1943 ora 11 lucrările de finisaj la baia comunală în valoare după deviz de Lei 950.000.

Dispozițiunile art. 88—110 din L. C. P. se vor respecta.

Caletul de sarcini, planul și devizul se pot vedea zilnic la primăria comunală.

Din 13 August 1943.

Primar,
G. ClopofelNotar,
Nic. Precup

Mica publicitate

Diferite mobile de vânzare. Strada Brâncoveanu No. 21, apartament I (fostă Str. Ecaterinei).

Cumpărăm autocamion

capacitatea 1.500 Kg. cu sau fără cauciucuri. Adresați: Industria Lemnului din Codlea, Ing. Gh. Urdărianu.

Pierdut registru școlar netrebuincios găsitului, rog a-l înapoia cu recompensă.

Sanatoriul Dr. Dogariu

Chirurgie — boli de femei și nașteri.

Secția chirurgie (operații) condusă de Dr. VASILE DOGARIU medic operator.

Secția boli de femei și nașteri condusă de Dr. PETRE BORGEEA, fost asistent universitar, ginecolog-mamoș.

B R A Ș O V
STR. GENERAL AVERESCU 11
Telefon 3602

Arhivele Statului
Direcțiunea regională Brașov

Nr. 47/1943.

Publicație

pentru ocuparea prin concurs a posturilor vacante la Arhivele Statului din Brașov.

În conformitate cu art. 61 din Codul funcționarilor publici și cu publicația de concurs a Ministerului Culturii Naționale, Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului, apărută în Monitorul Oficial, Partea I-a, an. CXI Nr. 473, din 27 Iulie 1943, la pag. 6634-6635, se publică, spre a fi ocupate prin concurs, următoarele posturi vacante la Arhivele Statului din Brașov:

Un post de arhivar principal (A 36, tip 54) cu 16.000 Lei lunar.

Un post de arhivar ajutor (A 36, tip 29) cu 10.200 lei lunar.

Un post de paleograf (A 36, tip 32) cu 7.800 lei lunar.

Concursul se ține la Brașov, în ziua de 7 Septembrie 1943, orele 15, în localul Arhivelor Statului din Brașov, Str. G. Barițiu 34.

La aceste concursuri se vor prezenta și funcționarii numiți provizoriu fără concurs.

Condițiile examenului sunt:

Candidații să răspundă la îndatoririle prevăzute de Codul funcționarilor publici.

Să fie diplomați ai școlii de arhivistă sau ai unei școli similare din străinătate. În lipsa acestora să fie licențiați în litere (secția istorică), și cu practică arhivistă.

Să fi satisfăcut serviciul militar. Concursul va consta din probele: *Scrise*: 1. Istoria Românilor. 2. Transcrierea unui act vechiu cirilic. 3. Transcrierea unui act latin.

Orale: 1. Drept și instituții vechi românești și geografie istorică românească. 2. Chestiuni de arhivistă, bibliologie și registratură. 3. Cunoașterea limbii germane și slave pentru postul de arhivar principal și al limbii maghiare pentru postul de arhivar ajutor.

Condițiile amănunțite sunt afișate la Arhivele Statului din Brașov, Str. Gh. Barițiu Nr. 34.

Brașov, în 14 August 1943.

Director Regional,
Dr. C. SassuArhivar,
M. Runcanu

PARCHETUL TRIBUNALULUI BRAȘOV

Cererea înregistrată sub Nr. 9973—943

Domnule Prim Procuror,

Subsemnatul, Lenghel Tudor, refugiat din comuna Ulmeni, Jud. Sălaj, domiciliat în Brașov Str. Octavian Goga Nr. 168, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere, fiind născut în comuna Vica, Județul Sălaj, la data de 25 Iunie 1903, de religie gr.-cat., din părinții Lenghel Vasile și Maria Lenghel născ. Chiș, de religie gr.-cat., căsătoriți legitimi.

Propun martori pe: Ardelean Petru din Brașov Str. Bisericii Române Nr. 26, și Husti Victor, din Brașov, Str. Octavian Goga Nr. 168.

Cu stimă
Lenghel Tudor

Nr. 9973—943

Noi, Primul Procuror al Tribunalului Brașov,

În conformitate cu dispozițiunile art. III din Decretul Lege Nr. 4062/940, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte înscrisuri referitoare la actul a cărui înscrisuri referitoare la actul a cărui înscrisuri se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Brașov, la 11 August 1943.

Prim Procuror,
N. ȚughinPrim Secretar,
V. Marin

Informațiuni

Biblioteca „Astrei“ Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

Abonații

sunt rugați să ne încunoștințeze ori de câte ori nu primesc ziarul regulat. De la tipografe expediția se face normal dar, se vede treaba, pricina neprimirii la timp sau de loc, în altă parte trebuie căutată.

Și o vom căuta.

UZINELE „ASTRA“ Brașov angajează

lucrători calificați și necalificați

bărbați și femei — sănătoși și capabili de muncă. — Salarizarea conform normelor fixate de Ministerul Muncii. Ofertele se primesc pe adresa Uzinelor“.

Icoane pe sticlă

cumpără Muzeul „Astrei“ Brașov, (B-dul Regele Ferdinand No. 12).

Cinema „Astra“

Dela 12 August

Rulează marele film italian
Premieră odată cu Bucureștiul

O crimă celebră

cu:

UMBERTO MELNATI
CLARA CALAMAI
MARIA MERCADER
ANDREA CHECHII

Ultimul Jurnal de războiu
UFA-O.N.C.

Cinema „ARO“

prezintă dela 17 August

Domnișoara Bonaparte

cu: EDWIGE FEUILLÈRE
MANIQUE JOYCE
RAIMOND ROULEAU

Dr. Sever Cărpinișan

Specialist în boli de femei și nașteri

B R A Ș O V

Calea Victoriei 13, Tl. 3443

Întorcându-se de pe front
rela consultațiile

Cronica Războiului

Pretențiile Moscovei

Ultimele evenimente politice au clarificat îndeajuns pretențiile sovieticilor cu privire la orânduirea de după războiu a țărilor și popoarelor Europei. Nu au scăpat nimănui dificultățile ivite în tabăra aliaților cu privire la această nouă așezare a lumii și nici eforturile depuse de anglo-americieni de a potoli exagerările expansiunii teritoriale ale Moscovei.

În cercurile engleze care sunt în legătură cu ambasada britanică din Lisabona — spune o telegramă — se crede că d-l Churchill se va duce din Statele Unite la Moscova. Aceasta este, se pare, adevăratul țel al călătoriei d-lui Churchill în America.

Necesitatea impune ca Stalin să fie potolit.

Exigențele lui Stalin în domeniul politic devin din din ce în ce mai mari. Astfel ar fi cerut, printre altele, ca una din persoanele sale de încredere, probabil un comunist italian, să fie însărcinat cu administrarea civilă în Italia imediat după ce țara va fi ocupată.

Pe de altă parte interesul Angliei consistă, după cum se află din conversațiile confidențiale dintre reprezentanții presei engleze, tocmai în aceea ca Rusia să sângereze în lupta sa contra Germaniei.

Odată cu aceste pretenții care nu mai au nevoie de niciun comentariu, la Ankara se ridică un glas de teamă dar și de dărză atitudine. Concepția exprimată în repetate rânduri în știrile anglo-saxone după care, națiunile mici în organizarea situației de după războiu trebuie să se supună dorințelor națiunilor mari, este socotită în cercurile politice dela Ankara drept o concepție greșită. Afirmații ca cele dela Times, după care concepție statele mari și mici au drepturi egale în crearea unei noi organizații a statelor, ar fi contrară rațiunii și experienței, sunt respinse în Turcia cu hotărâre, ele sporind temerile cu privire la situația ce se va crea după războiu.

Se dă de asemeni o deosebită importanță afirmațiilor anglo-saxone că a sosit timpul ca neutrii să declare de partea cui sunt și că nu va fi tolerată „atitudinea lor binevoitoare față de Axă“.

Fiindcă tocmai acum Turcia este supusă unor stăruințe diplomatice deosebit de accentuate din partea ambasadelor Statelor Unite și Angliei, astfel de insistențe iau caracterul de avertismente.

Pe de altă parte atitudinea Moscovei față de aliați a pus serios pe gânduri cercurile politice din Turcia. Formarea unor comitete de emigranți la Moscova, netrimiteră la toate întrevederile de până acum ale anglo-americanilor al unui reprezentant sovietic, fără a mai vorbi de neparticiparea directă a lui Stalin, nemulțumirea dela Moscova față de faptul că nu a

fost format al doilea front în Europa, întăresc în Turcia părerea privitoare la impenetrabilitatea politicii Uniunii Sovietice.

Pentru Turcia rămâne o realitate interesul tradițional direct al Uniunii Sovietice în ce privește Dardanelele, tot așa cum rămâne o realitate presiunea tot mai vizibilă azi a aliaților de a face Turcia să renunțe la neutralitatea ei.

În această privință se crede în anumite cercuri că Anglo-saxonii nu doresc atât participarea activă a Turciei la războiu, cât dobândirea unui succes politic, date fiind consecințele lui asupra altor state din Europa care au rămas neutre.

Acestea sunt considerentele pentru care Turcia nu are niciun motiv și nu vede nici cel mai mic folos de pe urma unui conflict cu Germania. La aceasta trebuie adăugat faptul că guvernul turc consideră drept o jignire adusă onoarei călcarea cuvântului dat. Turcia își dă seama de consecințele participării ei la războiu. Dacă Turcia ar permite Englezilor în mod oficial să pătrundă pe teritoriul ei și dacă ar primi să slujească drept teritoriu de tranzit militar și ar ceda aerodromurile ei, este evident că nu ar întârzia să se arate contra-pretențiile sovietice. În această privință Iranul îi slujește de avertisment.

Stalin și conferința din Moscova

Cu privire la conferința care are acum loc în America între d-nii Roosevelt și Churchill, reprezentanții ziarelor engleze și americane din Moscova precizează că Stalin va participa la conferință numai atunci când aliații vor realiza cel de al doilea front pe continentul european. Evident, cercurile politice aliate se străduiesc să înlăture orice bănuială de divergență între națiunile unite. Plecarea d-lui Eden la Moscova este cel mai bun indiciu al dorinței aliate de a potoli pe Stalin. Faptul dovedește odată mai mult că politica europeană a anglo-saxonilor este complet supusă cerințelor lui Stalin.

O telegramă din Amsterdam precizează că ziarul New-York Times afirmă că înainte de a pleca la Moscova, d-l Eden, se va duce cu siguranță la Quebec sau în Statele Unite pentru a participa la conferința Roosevelt-Churchill. Stalin va fi deci pus la curent, de chiar un participant la conferință, asupra problemelor discutate.

Privitor la conferință și relațiile dintre aliați deputatul turc Esat Tekel scrie în ziarul „Ulus“: „Întâlnirea nu privește întru nimic Turcia în calitatea ei de țară neutră, dar ceea ce se petrece în relațiile dintre marile state aliate atrage în mod forțat atenția Turciei. Se poate deduce din anumite afirmații ale presei engleze că Anglia este gata la orice fel de concesiuni față de Soviete cu privire la Europa. În acest caz se uită evident că independența Turciei, pentru a da un exemplu, este indispensabilă neutralității Strămtorilor“.

Roma a fost declarată oraș deschis

Guvernul italian a notificat dela 31 Iulie, prin mijlocirea Sfântului Scaun,

de **Mardare Mateescu**

hotărârea de a se declara Roma oraș deschis și era în așteptarea condițiilor în care această declarație putea să fie acceptată.

Data fiind repetarea atacurilor asupra Romei, guvernul italian a luat hotărârea să declare formal și public, fără să mai aștepte răspuns, că Roma este oraș deschis și guvernul este pe cale să ia toate măsurile necesare în acest sens, în conformitate cu dreptul internațional.

Hotărârea este comentată pe larg de ziarul italian. Ziarul „Voce d'Italia“ scrie între altele, că guvernul Badoglio a luat această hotărâre pentru a feri de ruine, provocate de bombardamente aeriene inamice, orașul sfânt al catolicismului, sediul civilizației mondiale. „Messagero“, declară că guvernul italian, constatând că partea adversă întârzie răspunsul la nota sa, a decis rezolvarea chestiunii și a dat declarația, care este în conformitate cu dorințele tuturor catolicilor din lumea întreagă, iar nu numai a catolicilor italieni. Istoria a făcut din Roma centrul spiritualității universale. Acest caracter august al Romei a fost păstrat de-a-lungul secolelor, după cum reiese din celebrele monumente ale orașului etern, monumente ce rezumă istoria civilizației occidentale și ascensiunea către supra-mația spiritului.

Lumea întreagă primește cu satisfacție hotărârea guvernului care interpretează sentimentele civilizației și omeniei, sentimente ce sunt eterne și inviolabile și deci primează contra vicisitudinilor și calamităților războiului.

Mersul războiului

Pe frontul din răsărit centrul de gravitate al luptelor a rămas în regiunea situată la Sud-Vest de Bielgorod. Lupta a avut un caracter schimbător și a provocat sovieticilor pierderi mari. Armatele sovietice se găsesc într-o situație dramatică. În bătălia dela Bielgorod sovieticii au pierdut 800.000—900.000 de oameni, la care se adaugă pierderile de materiale. Disproporția între pierderi și cuceririle teritoriale este catastrofală.

Declarațiile prizonierilor bolșevici confirmă pierderile suferite de armata sovietică. Astfel maiorul Nicolae Sovolac a declarat că brigada de tancuri din care făcea parte nu mai avea la 25 Iulie decât 8 tancuri.

Alte declarații destăinuiesc pierderile suferite în luptele din sectorul central. Peste 100 de divizii sovietice și 80 de brigăzi blindate au fost nimicite sau sfărâmate în sectorul Orel-Bielgorod.

La capul de pod Cuban inamicul a slăbit atacurile.

În Sicilia, unde luptele se dau cu violență, aliații au avut de suferit pierderi simțitoare. Trupele germane și italiene au fost obligate să se retragă la Est de masivul Etna. Aviația aliată a bombardat din nou orașele italiene și câteva centre din Germania. Războiul politic și militar este deci în plină desfășurare.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
B-dul Regele Ferdinand No. 12
Tl. 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrei“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200